

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasiló
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Lietnik I.

V Ljubljani 15. maja 1900.

Št. 10.

Princ Liechtenstein o šolskem vprašanju.

Katoliško šolsko društvo je napravilo 22. aprila na Dunaju javen shod, ki je bil zelo mnogoštevilno obiskan. Kot govornik je nastopil znani krščanski politik, princ Alojzij Liechtenstein. Ker njegov znameniti govor dobro osvetljuje zlasti sedanje „jungovsko“ gibanje, tudi ni brez pomena za naše slovenske razmere. Zato podajemo našim bravcem glavni del v slovenskem prevodu. Govor slove tako:

Slavna gospoda! Vedno se nam očita, da hočemo mi (krščanski socialci) ljudsko šolstvo v Avstriji poklerikaliti. To očitanje hočem najpreje zavrnuti. — Res je, da visoko cenimo zasluge šolskih bratov in šolskih sester. Take redovne šole imamo vsled skrbne verske vzgoje, ki jo naša mladina v njih dobi, za vzor in zgled ljudskih šol, nikakor pa nočemo, da bi morda samostanske šole izpodrinile ali nadomestile državne ljudske šole. Mi nočemo lajikov iz šol izriniti, niti si prizadevamo za gospodstvo duhovnikov v njih.

V nekaterih zapadno-evropskih deželah, v Franciji in Belgiji, kjer že več kakor sto let prostozidarstvo ruje in ščuje zoper cerkev in vsako pozitivno vero, priborili so si krščanskomisleči državljani za silo vsaj prostost pouka. Po zistemu, ki sedaj v Franciji vlada, sme se poleg oficialnega brezverstva, ki gospoduje po državnih šolah, v zasebnih učnih zavodih poučevati tudi krščanski nauk za tiste otroke, katerih stariši se ne bojé

izrednih stroškov. — V Belgiji se je ta zistem toliko zboljšal, da sme ljudstvo prosto voliti, in kdor plačuje za katoliško šolo, je oproščen državnega šolskega davka.

Ker vestni stariši (tudi tisti, ki sami niso vneti kristijani) svoje otroke le v take šole pošiljajo, kjer ne preti nevarnost njih izveličanju, polnijo se samostanske šole, dočim se državna šola (l'ecole laique) vedno bolj prazni. Podleči mora konkurenci samostanskih šol. Zato vpijejo prostozidarji iz jeze in sovraštva o klerikalizmu v šoli in preganjajo učeče redove in kongregacije.

Ta zahodno-evropski zistem, ki temelji v načelu prostosti pouka (liberté d'enseignement), je za tamošnje žalostne razmere neizogibno potreben, ker vsaj velikemu delu mladega naraščaja reši vero očetovsko; vendar ima poleg dobrih tudi svoje slabe strani. Dočim se vzgaja en del mladine v zveste kristijane, se tira drugi del zistematično brezverstvu v naročje. Ves narod se tako cepi v dve načeloma si nasprotni skupini: trpečih kristijanov in predrzno napadajočih brezvercev. Posledica tega razmerja je trajen, akoravno prikrit boj, ki se sicer ne bojuje z orožjem, pač pa z najbolj rafinovanimi sredstvi postavnih zvijač in spletk zoper katoličane. — Za nas v Avstriji bi take šolske razmere ne bile ugodne. Naše ljudstvo je revno in bi ne moglo prenašati dvojnega obdačenja za šolske namene, kakor požrtvovalni francoski katoliki. Tudi belgijski zistem bi pri nas ne imel posebnega vspeha, ker bi ne vtrpeli velikih stroškov, kakoršnih je bilo treba, da se je vstvarila obširna organizacija šolstva v Belgiji.

Za nas bi torej ta zapadni zistem ne bil prikladen, mi smo tudi preveč samozavestni in močni, da bi se zadovoljili z ulogo mučenikov. Tega ne, marveč pred vsem svetom izjavljamo:

Državna šola, katero plačuje v Avstriji krščansko ljudstvo s svojimi krvavimi žulji, hoče tudi ono imeti v posesti, hoče v njej gospodariti, da služi tistemu namenu, za katerim tudi ljudstvo teži. —

Naše krščansko ljudstvo hoče, da se mladi naraščaj vzgojuje v verskem, avstrijskem in narodnem duhu. —

Ta svoj neomahljivi sklep bode ljudstvo tudi izvršilo in odstranilo vse zapreke, ki mu jih stavi nasproti pomanjkljiva šolska postava ali odpor protikrščanskih učiteljev. — Pri tej priliki moram omeniti, da se mi gibanje med učiteljstvom mnogo važnejše zdi, kakor prememba sedanjih šolskih zakonov. Zakon je namreč le mrtva črka in osebe so, ki mu dajejo življenje.

Torej ne zahtevamo v Avstriji klerikalne šole, temuč šolo, ki je tako krščanska kakor naše dobro ljudstvo, šolo, ki se vodi po volji krščanskih starišev.

Tri stranke med učiteljstvom nasprotujejo tej zahtevi: liberalna, radikalno-narodna in socialnodemokratska.

Predno se s temi skupinami, ki vse nasprotujejo pravim ciljem ljudske šole, pečam, moram priznati, da nimamo vzroka obupavati, akoravno si ne prikrivamo resnosti položaja.

Tudi med učiteljstvom namreč vedno bolj zmaguje dobra struja. Ona učiteljska društva, ki stojé na strani krščanskega ljudstva, ki lojalno in odkritosrčno izjavljajo, da hočejo z njim delovati in se boriti, se vedno bolj okrepljujejo in število njih udov raste rapidno.

Nasprotni učiteljski listi in društva imajo vedno manj pristašev in skušajo z besnimi, predrznimi napadi nadomestiti, kar so izgubili na popularnosti. Vendar nevarnost še ni minila, in lahkomišelnost bi bilo, ako bi jo hoteli prezirati.

O liberalcih med učiteljstvom tu nočem govoriti; zadela jih bode usoda stranke, kateri so se zapisali z dušo in telesom. Liberalizem je danes podoben napol podrti hiši, ki samo še čaka, da se v nekaj letih popolnoma zruši v prah. Tudi radikalno-narodna smer bode komaj imela slavno prihodnost v Avstriji.

Edina nevarna stranka med učiteljstvom se mi zdi socialno-demokratska. V tej skupini takozvanih „jungovcev“ imamo fanatike, ki so se vsled napačne vzgoje v mladih letih postavili v ostro nasprotje z našim krščanskim ljudstvom.

Napolizobraženi, brez teženja izpopolnjevati svoje znanje, in nedostopni vsakemu pouku, čutijo v sebi poklic postaviti se na čelo nezadovoljne množice proletarstva. Slepci so, katere častilakomnost izpodbuja, da se urivajo kratkovidnežem za voditelje.

Ta stranka je zelo nevarna šoli in človeški družbi in moremo jo le z neizprosno strogostjo in vstrajnostjo premagati.

Le pomislite, slavna gospoda, na kakšni podlagi sloni oni socialno-demokratski zistem, katerega oznanjujejo naši „jungovci!“ Na golem materializmu. — In ta materializem je prava zmes vseh mogočih zmot in blodenj, ki si jih je nabrala njihova plitvost iz zgodovine, naravoslovja, filozofije, narodne ekonomije, politike in jih zvarila v jedni posodi.

(Govornik sedaj obširno zavrača materialistične nazore in zlasti Darwinovo teorijo. Zaradi pomanjkanja prostora moramo zanimiva razmotrivanja žal izpustiti.)

Sto in sto pomilovanja vrednih mladih ljudi, katere je napačna vzgoja naravnost iz učiteljskih privedla socialni demokraciji v naročje, poučuje sedaj v avstrijskih ljudskih šolah otroke krščanskih starišev.

Ti učitelji so do cela prešinjani s socialističnimi nauki in se jih oklepajo z mladeniško vnemo.

Česar pa je polno srce, to rada usta govore. V šoli „jungovci“ morda še malo prikrivajo svoje nazore, zunaj šole nastopajo brezobzirno. Na shodih, v društvih, časnikih in brošuricah prekašajo po svoji predrznosti najhujše rdečkarje.

In takim nevarnim osebam, pred katerimi mora policija odraščene varovati, naj izročimo otroke, kateri se morajo vzgojiti v mirne državljane, zveste podanike in dobre vojake? Ne! V tem slučaju, ko se gre za naše vestne dolžnosti napram mlademu naraščaju, ko se gre za zvestobo do vere in

cerkve, cesarja in domovine, ne smemo poznati strpljivosti. Če tudi so učitelji lahko pristaši raznih strank, tisti stranki, ki izpodkopuje temelj naši kulturi in ž njo tudi naši šoli, ne smejo pripadati!

Zato se moramo držati Luegerjeve izjave, akoravno je stroga: „Socialni demokrati se v šoli ne bodo nastavljali, in iz šole bode odpuščen, kedor se bode objavil za socialnega demokrata“.

Sveti Janez Krstnik de la Salle,

ustanovnik reda „bratov krščanskih šol“.

I. Njegovo življenje.

(Dalje.)

Povod, ki je de la Salla privedel k šolstvu, je bil ta: Neka sorodnica, gospa Majefer, ki je stanovala v Ruenu, je v Normandiji ustanovila nekoliko šol, in se je namenila jih tudi v Remežu nekaj prirediti. Leta 1679. je poslala Adrijana Nijela, ruenskega učitelja, ki ji je obljubil, da jo bo podpiral pri tem delu v Remež. Dala mu je dve priporočilni pismi, prednici sester Deteta Jezusa in drugo za de la Salla. Temu je bila zelo po godu učiteljeva vnema in povabil ga je, naj stanuje pri njem, ter mu obljubil, da bo vse storil za izvršitev namena gospe Majefer. Posvetoval se je s prijatelji in se odločil, da vstanovi v župniji sv. Mavricija brezplačno šolo in izroči Nijelu vodstvo.

Nova šola je pričela dné 15. malega travna l. 1679. Vsled previdnih naredeb de la Salla ni nič prepredilo njene ustanovitve in njenega napredka.

A pokazale so se druge težave. Župnik pri sv. Mavriciju je sicer prevzel skrb za učitelje na teh brezplačnih šolah, ni se pa zmenil za njihovo obnašanje. Sami sebi prepuščeni so zgubili veselje za podučevanje in so si iskali drugje zabave, katera ni bila niti primerna njihovemu stanu, niti njihovim opravilom. Da bi temu odpomogli, najel je de la Salle zraven svojega stanovanja hišo, v katero so se učitelji preselili o božiču l. 1679. Dobrosrčni dobrotnik jim je predpisal red in skrbel za potrebno hrano. Obiskoval jih je, vadil jih v pobožnosti, kazal je veselje do njihovih opravil v šoli, in ker se je število učencev pomnožilo, priredil je v ti hiši tudi dvorazredno šolo za uboge.

Vkljub takim modrim in previdnim naredbam je dosegel svetnik svoj namen le deloma. Nijel je često odšel, ali je bil celi dan v svoji šoli pri sv. Mavriciju. Drugi učitelji so sicer opravljali nekatere duhovne vaje skupaj in so bili vsak dan pri sv. maši, vendar pa so preveč prosto in neredno živeli. Prepričali so se o resnici besed: „Človek, ki ni navajen reda in ki se ne drži pravila, ne more biti srečen.“

Ker se je bilo bati, da se bode mala družba razšla, in tako prenehalo komaj začeto delovanje, je šel de la Salle v Pariz, da bi se posvetoval s svojim prejšnjim izpovednikom. Razložil mu je negotov stan učiteljev pod vodstvom Nijelovim, kako pogreša reda in izobraženosti pri njih, kar mu napravlja skrb za prihodnost. Duhovni mož mu je svetoval, naj vzame

učitelje v svojo hišo in naj si prizadeva izobraziti jih v čednostih njihovega stanu. Svetnik je ta svet izvršil. L. 1681. je vzel v velikem tednu učitelje za poskušnjo v svojo hišo; bili so pri njem, če niso bili v šoli, od šestih zjutraj do večerje. Ker se je prepričal, da jim je to v prid, odstopil je del svoje hiše Nijelu in njegovim tovarišem, ter jih naselil v njem o svojem godu 24. rožnika l. 1681.

Stalna navzočnost učiteljev mu je povzročila dosti nadlegovanja, a on ni odjenjal od svoje namere. La Salle je zdaj živel le za šole; božja previdnost ga je čudežno podpirala in utrjevala v misli, da naj se popolnoma posveti vzgoji mladine. Napisal je učiteljem skupen red za življenje in postavil se je sam na čelo njihove družbe. Že l. 1682. je ustanovil šolo v Retelu in na posestvu vojvodinje Guise.

V rožniku istega leta je prosilo mestno starejšinstvo iz Šato-Porcijena učiteljev njegove šole. Za isto dobroto je tudi prosil župnik iz Lana. Tudi te šole je ustanovil delavni Nijel.

Mnogo jih je bilo, ki so grajali svetnikovo početje in menili, da bi se dalo od njegove učenosti, čednosti in njegovega družabnega stanu več pričakovati v prid cerkve. — Za tako grajo se svetnik ni prav nič brigal; ugoditi je hotel samo Bogu, svojemu edinemu sodniku. Ves svoj čas je odmenil svojim učiteljem. Ti so ga tudi prosili, da bi prevzel vodstvo njihove vesti; napeljeval jih je k navadam vzajemnega življenja in živel je kakor oni.

Sv. de la Salle je bil vedno bolj prepričan, da ne bo nikdar prav zedinjen s svojimi učitelji, če jih ne odloči popolnoma od vsega, kar se ne vjema z njihovim namenom. Zato je najel v predmestju St. Remi hišo in se vanjo preselil z učitelji in nekaterimi duhovniki. Sam pa se je odpovedal kanonikatu in živel med njimi kot duhovni oče in njihov sotrudnik.

Kmalu so se la Sallove šole tako prikupile, da so jih najimenitnejši možje podpirali. Med temi je bil vojvoda Mazarin, ki je sv. ustanovnika šolskih bratov zelo spoštoval in hvalil. Prosil ga je, naj pošlje v njegovo vojvodino dobro podučениh in čednostnih učiteljev; tudi mnogi župniki so si želeli teh novih učiteljev za svoje šole. To je bilo prav po volji svetnikovi, ker se mu je dozdevalo, da s tem božja previdnost potrjuje njegovo delovanje.

Po dobrem premisleku se je odločil za to, da bode vstanavljal le šole z dvema razredoma, da bi njegovi učenci ne bili prisiljeni posamezno živeti. Ob jednom je sklenil, izobraževati tudi posvetne učitelje, ki bi posamezni opravljali v župnijah službo učiteljsko in občinskega pisarja. Zato je ustanovil leta 1684. dve zahtevani zadostujoči učiteljišči z vadnicama v Remežu in v vojvodini mazarinski.¹⁾ Gojenci so se zastonj sprejemali, ker so prijatelji in sorodniki de la Salla ustanovili družbo, ki je skrbela za vse potrebščine zavodov. Predno pa so bili sprejeti, bili so strogo izprašani. Sprejemal je le tiste, o katerih je sodil, da so nadarjeni in v obnašanju vzgledni. Dosedanji učitelji de la Salla so se zdaj imenovali bratje krščanskih šol, ime učitelj je ostalo posvetnim učiteljem.

¹⁾ Na Nemškem je bilo prvo učiteljišče napravljeno od kneza - škofa Ludovika pl. Erthal-a v Virzburgu še le l. 1773.

Skrb, s katero je sv. de la Salle podučeval uboge, so mu njegovi nasprotniki očitali; trdili so, da s tem goji nečimernost svojih gojencev, in da obuja v njih zaničevanje do dela in nizkega stanu rokodelcev; da jih spravlja v nevarnost, da postanejo nehvaležni sinovi in ničvredni državljani. Župnik od sv. Sulpicija v Parizu se je dal prevarati tem zvitim, pomotnim sklepom in je ukazal de la Sallu, naj se vrne v Remež. Pa kmalu se je prepričal po lastni skušnji, da ni res tako. Preklical je torej hitro nepremišljeni ukaz. Pokazalo se je, da so si pridobili pri bratih odgojeni delavci z vednostimi tudi posebno zmožnost za izvrševanje svojega rokodelstva. Tudi javno mnenje je kmalu opravičilo de la Sallovo delovanje. Komaj je preteklo leto, ni več zado-stovala šola množini učencev. Ustanovnik jo je moral za dva razreda razširiti. Drugo leto je ustanovil še eno šolo v svoji župniji, ki se je, kakor prva, kmalu napolnila z učenci.

Opravičeno veselje, katero je okusil de la Salle ob svojih uspehih, so mu skalila žalostna poročila iz Remeža. Novi ravnatelj si je s strogim postopanjem odtujil brate: vsled tega so nekateri odšli, drugi so pa bili malosrčni. Svetnik je hitel med nje in poravnal razpor. Da bi si izobrazil vrednega naslednika, je poslal brata Henrika Lere - a v sorbonsko semenišče, da bi se tam pripravljaj na duhovski stan. Toda v teku enega leta je umrl mladenič, na katerega je svetnik stavil toliko nād. Sedaj je bil prepričan, da je njegova družba od Boga namenjena le za brate, ki naj bi skrbeli za lastni napredek v čednostih in za krščansko vzgojo otrok. Sklenil je, da v prihodnje noben brat krščanskih šol ne sme postati mašnik. Da bi jim za vselej zaprl pot do mašništva, je prepovedal bratom podučevati latinsko. S tem modrim pravilom je bila ohranjena družba bratov krščanskih šol.

Enajstletni poskus in uspehi, priznani od najučenejših mož, so dokazali, da je družba bratov krščanskih šol zelo potrebna; njeno korist so priznali vsi prijatelji ljudskega šolstva. Vendar še niso bili vsi zadržki premagani, ki so se od začetka zoperstavliali in grozili obstanku družbe. Težko je bilo pomno-ževati število bratov, ki so ali umirali ali od velikega truda obolevali. Sv. de la Salle se je moral bati za obstanek svoje ustanove, če bi ne našel sredstva, kako bi jo utrdil in razširil. — Zato je presrbel ljubeznivi predstojnik pred vsem pripravno hišo za novince v Vožiraru poleg Pariza. Tja je poklical vse brate, katere je za ta čas nadomestil s posvetnimi, v njegovih zavodih odgojenimi učitelji. Tu jih je podučeval v njihovih dolžnostih, navduševal jih za stan in jih uril v duhovnem in pedagoškem oziru.

Ustanovitev novicijata je povzročila de la Sallu nemalo skrbi. Šartreski škof des Maré, njegov součenec in prijatelj, ga je v tem podjetju podpiral. Z njegovim posredovanjem je postal tudi župnik od sv. Sulpicija, ki je bil poprej proti ustanovitvi novišča, njegov največji dobrotnik. Pariški nadškof mu je dovolil napraviti molivnice in je podelil vse privilegije, ki je uživajo priznane družbe. S tem je bil ustanovljen novicijat bratov v Vožiraru v mesecu vinotoku 1. 1692. Ker je hotel le kot podložnik med brati živeti, je pregovoril de la Salle zbrane brate, naj si izvolijo predstojnika. Pa ni šlo

po njegovi volji; bratje so sicer volili, pa enoglasno njega. Zato se je moral vdati in ostati glavni predstojnik.

Drugo leto je zopet poklical nekatere brate, katerim je najbolj zaupal. Tem je predložil v preskušnjo društvena pravila in še druge spise, ki jih je bil spisal v samoti vožirarski, zlasti znamenito delo: „O uravnavi krščanskih šol.“ Ta spis je bil od cerkvene oblasti v Avinjonu odobren. V desetih letih svojega delovanja so imeli bratje v Parizu že pet šol z obilo učenci. Dobro ime bratovskih šol se je razširilo tudi po deželi. Več škofov, mestnih uradov in mladino ljubov je prosilo de la Salla za učitelje. Previdni predstojnik jih je imel dosti pripravljenih, da je najvažnejše šole mogel precej začeti. Želeč, da bi se njegovo delo tudi v središču katoliške cerkve spoznalo in da bi tudi papežu pokazal svojo sinovsko vdanost, je poslal v Rim brata Gabrijela Drolina, ki je do tedaj uspešno deloval v Lanu in je slovel kot izvrsten učitelj. Papež Inocenc XII. ga je sprejel in mu obljubil svojo pomoč.

Še z enim podjetjem se je tedaj pečal sv. de la Salle. Z župnikom od svetega Hippolita vred je ustanovil v predmestju sv. Marcela veliko učiteljišče, s katerim je bila združena šestrazredna vadbica. Učni načrt učiteljišča je imel vse učne predmete naših novodobnih učiteljišč, dasiravno je bilo taisto ustanovljeno že pred dvema stoletjema.

Prve brate, ki so izšli iz pariškega učiteljišča, je obljubil de la Salle svojemu prijatelju, škofu šartreskemu. V dveh naslednjih letih sta se ustanovila dva druga imenitna zavoda: „vzgojišče Ircev“ in „krščanska akademija“ ali obrtna in trgovska šola. Zlasti poslednja je bila velike važnosti za tedanji čas. Mnogi mladeniči obrtnega ali trgovskega stanu so si želeli poduka v svojih strokah. Če tudi so bili dobri rokodelci, morda celo izvrstni umetniki, pa vendar mnogi niso znali čitati in pisati. Ko je to stvar de la Salle z župnikom od sv. Sulpicija natanko premislil, ustanovil je za te mladeniče leta 1699. „krščansko akademijo“. Bila je po našem neka obrtna in trgovska šola in sicer prva v Evropi. Podučevalo se je v zemljepisju, zgodovini, računstvu, merjenju in risanju. Učencev se je oglasilo nad tristo. Uspehi so bili izvrstni. Neki navzočen opazovavec piše: „Kdor ni videl, ne bo verjel, koliko dobrega je ta nova šola storila; pred vsem pa, kako čudovito je poboljšala nravi mladine.“ To dokazuje, kako vdane in za zveličanje duš vnete brate je imel sv. de la Salle, ki so radovoljno nase jemali skromno opravilo učiteljev.

Leta 1700. je poslal sv. de la Salle na prošnjo kraljevega namestnika nekaj bratov v Calé. Dober vspeh bratovskih šol je vzbudil v namestniku željo, da bi ustanovil šolo tudi za kraljeve mornarje. Tudi to šolo je prevzel de la Salle in podučevali so se na nji predmeti mornarjem potrebni. L. 1701. se je otvorila bratovska šola v Troajé, glavnem mestu Šampanje. Leta 1703. so bili bratje poklicani v Avinjon. To je bil prvi in najimenitnejši zavod na južnem Francoskem.

B. J. N.

(Konec prihodnjič.)

Računstvo v ljudski šoli.

(Konec.)

Nazornost in poočitovanje števil pa ni neobhodno potrebno le na elementarni stopinji, tudi na srednji in zgornji se ne sme opuščati. Zlasti velja to za dobo, ko se otroci seznanjajo z dekadnim številnim sistemom, kar se vrši deloma že v tretjem razredu (tretje šolsko leto). Naše navadne računice za srednjo in višje stopinje začenjajo s tem, da razlagajo, koliko jednic je desetica, koliko desetic je stotica, koliko stotic dá tisoč i. t. d. Potem se pišejo števila obstoječa iz jednic, desetic, stotic i. t. d. ali zopet razstavljajo v jednice, desetice, stotice i. t. d. Nato še le pridejo na vrsto uporabe številnega sistema na mere in uteži. Po navodilu dotičnih računic prehajamo torej od abstraktnih števil na konkretna, namesto da bi se zgodilo narobe. Pri tem bi nam zlasti meterske mere in uteži prav dobro rabile v nazornost in poočitovanje. Pokažimo to praktično. Na meterski meri se otroci seznanijo s *cm*, *dm*, *m* = jednicami, deseticami in stoticami z ene strani, desetinkami in stotinkami z druge strani. Na decimeter dolgi palčici, razdeljeni na *cm* in milimetre, spoznajo otroci milimeter in njegovo razmerje do *cm* in *dm*. Trak, dolg 10 *m*, se vporablja za merjenje večjih daljic v sobi, zlasti pa zunaj sobe. Predstavljajo se otrokom na njem kaj lahko odnošaji *cm*, *dm*, *m* in *Dm*. Na vretenu navit trak, dolg 100 *m*, se dá izmeriti pred otroki ter jim kaže hektometer, dolžino kilometra otroci poznajo z nacistnih kamenov ter si ga lahko zapišejo. Na tako preprost način spoznajo otroci tekom prvih pet let do dobra in temeljito *mm*, *cm*, *dm*, *m*, *Dm*, *Hm* in *Km* ter so ob enem dospeli v številčni vrsti od 1—1,000.000, v katerem ima vsaka mestna vrednost konkretno številno količino. Da se dolgostna mera izpopolni, ji je treba le še dostaviti mirijameter, kar se najbolje izvrši s tem, da se navede razdalja dveh znanih krajev, ki sta ravno za mirijameter drug od drugega. Na sličen način se dá razvijati dekadni številni sistem na ploskovni meri in na meri za telesnine, in pouk bo nazoren ter zanimiv, ne pa pust in dolgočasen.

Zanimanje otrok za tako potreben učen predmet, kakor je računstvo, se vzbuja tudi s tem, da ga spajamo z drugimi učnimi predmeti. Koncentracija dá računstvu več različnosti in živahnosti ter ob enem tudi druge učne predmete pojasnjuje in določuje: kjer je torej v prirodoznanstvu, v zemljepisju in zgodovini kaj pripravnega za računstvo, naj se le pridno uporablja.

Če bi hoteli praktično pokazati, kako naj se koncentracija vrši v različnih realijah, zapeljalo bi nas to predaleč, navedimo torej le nekatere stvari. Vzemimo n. pr. botaniko. Otroci, kakor vemo, se zanimajo za tiste rože in rastline v obče, ki so lepo pisane, druge pa, ki so mrklih barv, prezirajo n. pr. kobulnice. Te pač ne vlečejo otrok náse, ker imajo le neznatne, mrkle cvetove. Pa jih enkrat združimo s števili, ker uprav te vrste rastline nas skoraj silijo, da štejemo. Na eni veji kobulne rastline štejemo časih do dvajset glavnih kobulov, nosečih po dvajset in še več recljev, na katerih

vsakem sedi po en cvet; ena veja nosi torej poprečno $20 \times 20 = 400$ cvetov in če ima rastlina do devet vej, ima tudi poprečno $9 \times 400 = 3600$ cvetov. Če gremo še dalje ter razložimo otrokom, da iz vsakega cveta nastane dvo-zrnat plod in rastlina obrodi $2 \times 3600 = 7200$ zrn — tedaj se otrokom zasveti obraz, češ, kaj takega nismo pričakovali in stavili bi, da bo marsikateri izmed naših učencev dobivši kumino ali mrkvico, štel, koliko vej ima, koliko kobulov in cvetov ter koliko zrn bo obrodila. Rastlina pa se odslej ne bo več pritoževala, da se nežna otroška roka ne zmeni zanjo, a račun smo vadili na zanimivem predmetu! Res je, da ravno števila v časih še le prav pojasnijo prirodne objekte ter jim podelijo večji ugled — nam pa poleg tega pokažejo vsemogočnost, veličastvo in neskončno modrost Stvarnikovo v mnogo svetlejši luči!

Ali pustimo, da se otroci z računstvom prepričajo o veliki koristi domačih živali; izredni pomnožitvi nekaterih žuželk in veliki škodi, ki jo napravljajo, da n. pr. sami proračunijo, koliko gosenc, glist, črvov, in dr. en slepec, koliko hroščev, ogrcev i. t. d. en sam krt na leto pohrusta, koliko je vredno tičje gnezdo, če traja pitanje mladičev tudi samo 30 dni — potem otroci pač ne bodo lahko zašli v skušnjavo pobijati nedolžnega slepca ali preganjati koristnega krta ali pa rušiti gnezda nežnih pevcev. Taki računi jih bolje poučé, kakor lepe besede, da naj take koristne živalice varujejo in jim prizanašajo. Seveda se taki računi uporabljajo le prilično in le takrat, kadar pridejo taki predmeti na vrsto. Če le učitelj zna vsako priliko dobro porabiti in ako vé in pozna razmere okoliša, v katerem službuje, potem mu uporabe ne bode primanjkovalo.

Prav tako naj segajo računске vaje v razmerje, v katerem se gibljejo otroci. Naj torej večkrat računijo, koliko človek lahko po malem potroši za sladkarije ali igrače, koliko zapravi, zapije, zakadi, zaigra, zamudi, koliko si lahko po malem prihrani, privarčuje, pridobi, kako lahko dohodek in zaslužek najbolje obrne, kako se lahko velike svote zagospodari, pa tudi z malim opravi i. t. d. Zlasti so taki računi priporočljivi za zadnje šolsko leto, ker se tako otroci vzpodbujajo na delavnost, varčnost in zmernost ter se ob enem učé, z malim se zadovoljevati. Računski pouk, če se obdeluje po takih načelih, ima ne le določen smoter za praktično življenje, temveč je tudi velikega vzgojnega pomena.

Če torej pouk iz računstva na ljudski šoli omejimo le na operacije, ki imajo praktičen pomen za življenje, ter jih z otroki vadimo, dokler jim preidejo v meso in kri ter poleg budimo veselje v otrokih do predmeta, potem naši učenci in učenke ne bodo v poznejših letih pripovedovali, da jim je ob računski uri slabo prihajalo, pa tudi tožbe o neuspehih računskega pouka bodo vsaj redkejšé postale, če ne do cela utihnile!

L. Š.

LISTEK.

Ustanovitev šole na Dobrovi pri Ljubljani l. 1845. in župnik Jožef Poklukar.

Dolgo časa si je deželna vlada prizadevala, da bi se ustanovila na Dobrovi šola. Tako je že l. 1784. tedanji gubernij pozval župnika Jerneja Zupanca, naj izkaže število za šolo sposobnih otrok, ter naj misli na to, kako bi se na Dobrovi ustanovila šola. Župnik izkaže 61 za šolo sposobnih otrok ter pristavi, da se stariši upirajo, ker potrebujejo otroke pri delu. Leta 1814. se je zopet sprožilo to vprašanje. Prišla je komisija radi naprave šole. Ljudstvo se izgovarja, da ob gotovih časih izstopita Gradašica in Šujca in bi otroci ne mogli hoditi v šolo. Še večkrat so pozneje sprožili to vprašanje, a vselej brez uspeha. Lahko si toraj mislimo, na kakšno nasprotovanje je zadel pri župljanih župnik Jožef Poklukar¹⁾, ko se je lotil ustanoviti šolo. Koliko se je blagi župnik trudil, koliko predsodkov o šoli moral zavrniti in kako je sam sodil o potrebi šole in izobrazbi, ki se doseže v njej, nam je ohranjeno v nekem nagovoru, kateri se hrani v župnijskem arhivu na Dobrovi.

Ker iz tega nagovora ne spoznamo samo, kako se je ustanovila šola na Dobrovi, temveč nam tudi potrjuje že večkrat dokazano dejstvo, da so se duhovniki mnogo trudili za ustanovitev ljudskih šol, upam, da ustrezem cenjenim čitateljem, ako ta nagovor — tu in tam kaj izpustivši — podam po izvorniku.

„Nekateri so, kateri pri vsaki reči le za svoj dobiček prašajo, in zato nič kaj radi ne storé, kar njim časnega dobička ne prinaša, čeprav bi bilo to za vse ljudi še tako dobro in potrebno. Mi pa, ljubi moji, ne bodimo taki, zakaj to bi ne bilo prav krščansko, mi radi pomagajmo in delajmo, kar je za ljudi dobrega, če bi za se tudi nobenega časnega dobička ne imeli. Pravi dobiček je to, da dobro storimo in dobra dela ne umrjejo, temuč gredó za nami in vpijejo k Bogu, če jih tudi drugi uživajo. In koliko takih dobrih del so že ljudje kedaj storili in jih še delajo.

Obrnimo to sedaj na našo novo šolo. Tudi za njo jih je več miloščino dalo, kateri jo ravno zase ne bodo potrebovali, se ne bodo notri hodili ne gret, ne učit, pa zato svojega zasluženja ne bodo zgubili, v tem delu bode njih dobro delo še živelo, ko bodo njih kosti že zdavno strohnele.

Jaz ostanem pri tem, kakor sem rekel, da bom od vas in od vsakega, kar bo radovoljno za to šolo dal, s hvaležnostjo sprejel, silil pa ne bom nikogar; ravno zavoljo tega pa vsakemu posebej in vsem skupaj tukaj v pričó Boga prepovem, kaj godrnjati. Kdor noče zase in za druge kaj dobrega storiti, naj vsaj svoje duše z grehom ne obtežuje. Jaz hočem s strahom pa vendar z zaupanjem v Boga in svoje dobrotljive farane, kateri me bodo pri tem delu podpirali, to delo pričeti, če posebnih zadržkov ne bo.

¹⁾ Jožef Poklukar se je porodil v Krnici, fari gorjanski, dne 29. januarja 1799, v mašnika posvečen 23. septembra 1823, je župnikoval na Dobrovi od 15. aprila 1836 do leta 1857.

Šola je za našo faro potrebna, ker v današnjih časih se je treba učiti. Bili so časi, ko je človek lahko izhajal, če tudi ni nobene posebne vednosti imel, toda zdaj ni več tako, pa še vedno manj bode v prihodnje, ker so se časi izpremenili. Naj bi zdaj prišel krojač ali šivilja, ki sta pred tridesetimi leti dobro delala, v današnjih dneh jima ne bo dal nihče delati; toraj mora vsak napredovati, naj je gospod, kmet, ali pa delavec. Kakor ljudje drugod napredujejo, tako moramo tudi mi, če si hočemo vsakdanji kruh lažje služiti. Neumnega čaka revščina in zaničevanje. Omikan, umetalen človek je pa Bogu in ljudem bolj dopadljiv. Zdaj je že tako daleč prišlo, da vsakdo, kateri ne bode brati in vsaj toliko pisati znal, da svoje ime zapiše, si bode težko pomagal in imeli ga bodo za nerodnega.

Jaz bi vam tukaj veliko izglede vedel povedati, kako dobro je, če se otroci brati, nekoliko pisati, računati, krščanskega nauka naučijo in da se znajo obnašati kakor je prav, pa čas mi ne pripušča. Samo toliko rečem, da tisti stariši, kateri ne pusté svoje otroke učiti, jim le škodujejo, tisti pa, kateri jih dajo učiti, za nje skrbé in jim dajo večjo doto kakor bogatini. Da je to res, bi vam lahko več zgledov s prstom pokazal... Pa kaj bom ptuje reči pripovedoval, ker imam domače. Jaz sem pri vas že deveto leto; otroke učim za prvo spoved in sv. obhajilo, vselej je bilo mnogo truda, da so se potrebnih reči naučili, a potem so jih zopet pozabili. Koliko lažje je letos to delo pri otrocih, kateri so v šolo hodili, vam ne morem povedati. Velik razloček je med temi, kateri so hodili in onimi, ki niso hodili. Tisti, ki so hodili, vendar vse hitreje in bolje razumevajo, kakor drugi, se lepše obnašajo, bolj sebe spoznajo, toraj se tudi lahko poboljšajo, kar spoznamo zlasti pri izpovedi. In ako kateri teh kaj pozabi, bo zopet prebral in bo vedel. Naj reče kdo kar hoče, jaz pravim in porečem, da je dandanašnji zlo treba in je dobro za časno in večno srečo, da se otroci učé.

So nekateri, ki pravijo: več otrok je hudobnih; v šoli in na poti se vse zgovoré, se hudega naučé, zato ni dobro otrok v šolo dati.

Res jih je več strašno nerodnih in ravno ti tudi nauka potrebujejo. Pa to je tudi povsod. Med dvanajst apostoli je bil Judež hudoben, pa zato Jezus apostolov ni razkropil. Cerkve so sv. kraji, pa hudobni pridejo notri, toraj bi ne smeli dobri v cerkev iti i. t. d.

Ako otroci od hudobnih slab nauk dobijo, dobijo od učitelja dobrega, oni se tako učé res hudobijo tudi poznati, pa zato, da jo sovražijo in se je varujejo. V samoti svojih otrok ne bo nihče mogel imeti, med ljudi bodo prišli prej ali poznej. In ako taki pridejo med hudobne, ki prej niso podučeni in se niso navadili sovražiti hudobije, padli bodo globoko in nekateri za vselej. Pri nauku se pokaže otrokom s prstom, glejte, ta je bil tako, kaj ima od tega, kako se mu bo godilo, kaj nam pove vera i. t. d. To povzroči, da je otrokom lahko biti dobrim, kateri hočejo biti dobri. Nekateri pa ostanejo nerodni in hudobni, pa kdo more zato, ker milost zametujejo. Ako so podučeni, se utegnejo na zadnje še spreobrniti, nevedni se pa ne bodo, ostanejo mrtvi, to nam skušnja kaže.

Vendar če bi radi vedeli, kje otroci najbolj sebe in druge pačijo, vam pa tudi lahko povem:

1. To se zgodi največ na paši, to so pa res šole satanove, tu vsakovrstne neumnosti in hudobije počenjajo, ker imajo čas, ker so sami, in ni nikogar, da bi se ga bali, ni človeka, da bi jih kaj posvaril ali dobrega podučil. O čez te šole sem že nekaterokrat zdihoval! In tega se stariši nič ne prestrašijo.

2. Kraj, kjer se otrokom pohujšanje daje, je ženitovanje, kjer nekateri mladi ljudje, posebno pa godci pozabijo, da so ljudje, govore in se vedejo, kakor bi jim nobena reč več sveta ne bila.

3. Otroci se tudi popačijo, ker po vasi hodijo iz ene hiše v drugo in slabo vse seboj vzamejo, kar slišijo. Na teh krajih se vam bodo otroci popačili. Ako jih pa iz dobrega namena pošiljate učiti, da bi se brati, pisati, krščanski nauk naučili, bode Bog varoval, da se vam ne bodo pohujšali.

Pa zadosti naj bo tega. Samo to naj še rečem in vas prosim: nikar ne mislite, da bi jaz danes, ko vas zahvaljujem zato, kar ste za šolo dali, nikar ne mislite, da hočem katerega vas razžaliti, tega ne, ampak podučiti vas želim.“

Tako župnikov nagovor o priliki zidanja nove šole.

Ali se ni ta blagi mož mnogo trudil za njeno ustanovitev? Kako je bil prepričan o potrebi izobrazbe, koliko predsodkov je moral odpraviti! In kakor ta župnik, tako so se tudi drugod duhovniki trudili, da so ljudi prepričali o potrebi šole, o koristi izobrazbe. Ljudje so potem sezidali šole, ali pa so duhovniki za prvo silo prepustili prostore v župnišču ali mežnariji in še sami so podučevali. Ali ni torej nevhvaležno, ker hočejo sedaj duhovnika vreči iz šol, iz tistih šol, za katere so se duhovniki toliko trudili, da so se ustanovile? To se pravi: Cerkev, ti si storila svojo dolžnost, sedaj pa pojdi!

M.

D o p i s i.

Iz Šent-Jernej. „Pedagoško društvo“ za Krški okraj je imelo dne 3. maja t. l. v Šent-Jernejški šoli zborovanje v proslavo stoletnice rojstva prvega slovenskega pedagoga, knezoškofa Antona Martina Slomška.

Ob pol-deseti uri je bila sv. maša v dekanijski cerkvi v Št. Jerneju. Vdeležila se jo je šolska mladina z domačim učiteljstvom, mnogo vernega ljudstva in došlih gostov.

Na koro je kaj lepo pel Heyd novo mašo domači moški zbor pod vodstvom tukajšnjega učitelja in orgljarca g Karola Trosta, za darovanje pa „O sanctissima“.

Ker je ta dan zelo deževalo, se zborovanja ni moglo vdeležiti toliko zborovalcev, kakor smo jih pričakovali. Vseh vdeležencev je bilo vendar 15. Mladi gospodje učitelji so večinoma kolesarji, ter so bili neki namenjeni zjutraj na kolesih se pripeljati, pa „Jupiter pluvius“ jim ni bil ugoden. Navzoči tovariši in tovaršice so

se po sv. maši zbrali v šolski sobi družega razreda, ki je bila prav okusno ozaljšana. Lepa podoba knezoškofa Antona Martina Slomška, katero sta nabavila č. g. dekan Anton Fetih-Frankheim in nadučitelj g. Janez Saje za to slavnost, je bila z vencem ovita, ravno tako cesarjeva podoba. Društveni predsednik, gospod ravnatelj meščanske šole v Krškem, Janez Lapajne, je vse navzoče prav prisrčno pozdravil in razložil pomen današnjega dne.

Nastopila je gospodična učiteljica Rus Pavla iz Velike Doline, ki je prav izborna v slavnostnem govoru opisala ranjkega knezoškofa Antona Martina Slomška. Popisala ga je kot človeka, šolnika in pedagoga, kot pisatelja in slovenskega škofa. Izvršila je svoje nalogo v popolno zadovoljnost poslušavcev, ki smo ji vsi o sklepu čestitali in jo nagovarjali, naj svoj govor objavi. Druga točka dnevnega reda je bila „Učiteljski pravnik“.

Pri tretji točki „Nasveti“ je g. Ivan Rupnik predlagal, da se častnim udom izvoli prvi predsednik in vstanovnik pedagoškega društva, gospod France Gabršek, nadučitelj v Ljubljani. Vsi smo jednoglasno temu pritrdili in novemu častnemu udu tudi takoj telegrafično njegovo imenovanje naznanili.

Došla sta tudi dva telegrafična brzojavna pozdrava, ki sta se prečitata. Po raznih nasvetih in razgovorih je predsednik g. Jan. Lapajne zaključil zborovanje; domači nadučitelj pa se je vsem zborovalcem zahvalil za obisk.

Pri obedu je bilo običajno mnogo prav duhovitih napitnic, na katere se je tudi odgovarjalo. Med tem smo dobili že odgovor in zahvalo od novo izvoljenega častnega uda pedag. društva, ki se je glasila: „Lepa beseda lepo mesto najde. Zahvalim se vsem prav pristrčno za izvolitev.“ Po mizi so krožile razglednice za podpise, in so se prav v obilnem številu raznim osebam odposlale.

Čas je hitro tekkel. Bilo je dokaj kratkočasno, prijetno v družbi kolegov in kolegij. Napivalo se je tudi gospicam učiteljicam, ki so bile mnogobrojno zastopane.

Ko se je mračilo, podali smo si bratovsko roke in se poslovili v veseli zavesti, da smo z lepo slovesnostjo počastili našega slavnega pedagoga Slomška in prav dostojno obhajali njegovo obletnico.

S.

Iz logaškega okraja. Dne 7. t. m. je bila v Dolenjem Logatcu okrajna učiteljska konferenca za logaški okraj. C. kr. okr. šolski nadzornik g. Iv. Thuma otvori konferenco, pozdravi navzoče učiteljstvo, omenja sprememb, ki so se izvršile tekom leta in imenuje svojim namestnikom gospoda P. Repiča.

Pri volitvi dveh zapisnikarjev predlaga g. Žebre, da se zapisnikarjem izvolita

g. J. Novak in gdč. M. Rupnik. Toda, ker je g. Novak odločno zavrnil, da je krivično, leto za letom nalagati dela le idrijskemu učiteljstvu (v teku zadnjih štirih let sta bila iz Idrije dva zapisnikarja in trije referenti), se je g. Repič sam ponudil, da hočeta on in gdč. V. Leskovic pisati zapisnik.

Nato je gospod nadzornik poročal o stanju nadzorovanih šol. Splošno se je izrazil prav povoljno ter povdarjal, da so uspehi tega leta v obče mnogo boljši, kakor so bili v prejšnjih letih. Pač je moral tu in tam še kaj grajati in dajati primerne nasvete, za kar mu je učiteljstvo jako hvaležno. Ko je g. nadzornik prebral tudi najvažnejše uradne odloke zadnjega časa, naznanil je konferenci, da je stalni odbor sklenil v prihodnje vsako leto pri okr. učiteljski konferenci prirediti malo razstavo pisnih in risarskih izdelkov. Vsako leto razstavi le nekaj šol svoje izdelke; a šole določijo stalni odbor.

O jednotnem postopanju pri statistični sestavi ljudskih šol v l. 1900 z ozirom na odlok ministrstva za uk in bogočastje z dne 23. jan. 1900 je poročal g. J. Benedek. Vsestranska in točna pojasnila je dajal tudi gospod nadzornik sam. Tukaj se je videlo, kako se gospod nadzornik trudi in prizadeva, da bi se njemu izročene šole povspele v vsakem oziru do vrhunca.

Iz poročila o okr. učiteljski knjižnici (poroč. g. J. Turk), posnamemo, da je imela knjižnica 908 K 70 h dohodkov in 887 K 15 h stroškov, toraj 21 K 55 h prebitka. Knjižnica šteje 893 del v 1154. zvezkih. Pri tej priliki se je razdelil tudi tiskan imenik knjig. Pregledovalcem računov sta bila izvoljena gg. L. Božič in A. Sežun; v knjižnični odbor pa gg. A. Pin, L. Punčuh, I. Šega, J. Turk in gdč. E. Pehani.

V stalni odbor so bili izvoljeni gg.: J. Benedek, H. Likar, P. Repič, I. Šega in J. Turk.

Ker samostalnih predlogov ni bilo, zahvali se gospod nadzornik gg. poročevalcema za poročili, vsemu učiteljstvu za pozornost pri konferenci in sklene s trikratnim slava-klicem na presvetlega cesarja. Učiteljstvo zapoje stojé cesarsko pesem G. P. Repič se zahvali gospodu nadzorniku za spretno vodstvo konference in za podane nasvete ter mu zakliče: slava! Ker namerava g. K. Dermelj stopiti letos v zasluženi pokoj, poslovil se je od učiteljstva logaškega okraja z željo, da bi ga tudi v prihodnje še sprejeli v svojo sredo, ako se mu bode kedaj prilika ponudila, da bi se mogel udeležiti naših shodov.

S tem je bil dnevni red konference končan; toda ker poteče letos zastopnikoma učiteljstva v c. kr. okr. šol, svetu njihova doba, naznanilo se je učiteljstvu šele kasneje, naj se ob priliki konference izvolita tudi dva zastopnika učiteljstva za prihodnjo šestletno dobo. Volitev se je vršila po listkih. Oddanih je bilo 50 listkov in je dobil g. H. Likar 48, g. P. Repič pa 35 glasov.

Običajni skupni obed je bil v gostilni pri Kramarju. Da tu ni manjkalo napitnic, je umevno in omenim naj le nekatere. G. Benedek je nazdravil g. nadzorniku, g. nadzornik je napil učiteljstvu in g. Žebre v novič izvoljenima zastopnikoma z željo, da bi kakor doslej, tako tudi nadalje zagovarjala učiteljstvo pri višjih oblastih. L.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu. Na Kranjskem. Nadučitelj na dvorazrednici v Spodnji Idriji, Leopold Punčuh, je imenovan nadučiteljem na štirirazredni ljudski šoli na Vrhniki. Premeščena sta učitelja Edvard Vohinc iz Mokronoga v Ribnico in Andrej Rape iz Olševka kot nadučitelj v Smlednik, ter učiteljica Marija Bezlaž iz Krškega na Vič pri Ljubljani. Stalnimi so imenovane na dosedanjem mestu provizorične učiteljice: Ana Lampret na Trati pri Poljanah, Marija Antončič v Črnem vrhu pri Logatcu in Marija Praprotnik v Krki pri Litiji. G. Val. Pin v Knežaku in Drag. Česnik v Predosljih sta zamenjala svoje službe. — Na Štajerskem. Štajerski deželni šolski svet je imenoval stalnimi učiteljicami naslednje provizorične učiteljice: Emilija Muška v Št. Lorencu na Dravskem polju, Ana Zupančič v Št. Martinu, okraj Šoštanj, Terezina Alič na nemški

šoli v Vitanju, Franja Freuensfeld pri Sv. Barbari, okraj ptujski, Ana Pfeifer pri Sv. Margareti, okraj ptujski, Marija Trampuš v Frajhamu. Učiteljice za ročna dela so postale Viktorija Kutzner v Leitersberg Krčevini iz Št. Ilja, Karolina Rožker v Žusemu in Lokah, Alojzija Požegar pri Št. Martinu pri Vurnbergu, Antonija Bureda v Konjicah. Dovoljenje za možitev se je dalo Ljudmili Lillek pri Novi cerkvi.

V Trstu je umrl gosp. Josip Lavrenčič, učitelj na c. kr. nemški deški šoli in c. kr. okrajni šolski nadzornik v tržaški okolici. Pokojnik je bil v 64. letu svoje dobe. Njegovim provizoričnim naslednikom je imenovan g. Ivan Neckerman, učitelj na pripravnici na Proseku.

Zrelostni izpiti. Na c. kr. možkem in ženskem učiteljišču v Ljubljani se začnó pismeni zrelostni izpiti za ljudske šole 28. maja, vsposobljenostni izpiti za

otroške vrtnarice dne 11. junija, za ženska ročna dela pa dne 18. junija.

Izpiti za učiteljice ženskih ročnih del in za otroške vrtnarice se vršé v Gradcu na ženskem učiteljišču v mesecu juniju. Prošnje je poslali do 31. majnika ravnateljstvu omenjenega zavoda.

Na c. kr. učiteljišču v Kopru je izpraznjeno začasno mesto glavnega učitelja za matematiko in fiziko. Učni jezik je nemški in slovenski. Prošnje je vložiti na c. kr. deželni šolski svet za Istro do 25. t. m.

Osebna vest. V izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani je imenovalo naučno ministerstvo g. Vaclava Srpa, učitelja na učiteljišču.

Razpisane učiteljske službe. Na trirazrednici v Stari Loki (kočevski) je razpisana služba učitelja v definitivno nameščenje. Prošnje do 20. maja 1900 na okr. šolski svet v Kočevju. Na dvo-razrednici v Premu je razpisano drugo učno mesto s postavnimi dohodki v definitivno nameščenje.

Izpiti učne usposobljenosti so se vršili pretekli teden na tukajšnjem učiteljišču. Oglasilo se je 21 kandidatov in kandidatinj. Od teh bode izprašanih šest učiteljev in devet učiteljic za javne ljudske šole, en učitelj in ena učiteljica za meščanske šole, dočim so drugi kandidati in kandidatnje dovršili specialne oziroma izpopolnive izpite.

Učitelja za gluhoneme gg. J. Armič in Št. Primožič, katera je poslala kranjska dež. vlada na Dunaj, sta dokončala te dni zadevni tečaj in bodeta v jeseni nastavljena na gluhonemnici v Ljubljani.

Skušnje za učno usposobljenost so naredili za meščanske šole z nemškim učnim jezikom: z odliko Božena Sernec, učiteljica francoščine na mestni dekliški višji šoli v Ljubljani, Matej Pet-sche, učitelj na strokovni šoli v Kočevju; za ljudske šole z slovenskim in nemškim

učnim jezikom: provizorične učiteljice: Roza Coriary, na Jesenicah, Ana Gerstenmayer, v Št. Vidu pri Stičini, Marija Hiti, v Bizelju, Leopoldina Kalič, v Gornjem Gradcu, Ana Steska, pri sveti Margareti pri Rimskih topljicah; provizorni učitelji: Emil Adamič, v Topljicah-Zagorje, Matej Jenko iz Štajerskega, Anton Kuhar v Trbovljah, Jožef Zupančič v Dolenji vasi pri Ribnici. Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: suplentinja pri Huthu Matilda Bauer in za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Janez Schmeidek, iz Blagovice. Specijalne skušnje so naredili: Adela Rizzi, iz Ajubljane, za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, z nemškim učnim jezikom pa Jožef Bačič, iz Buzeta in Karol Pikel, definitivni učitelj iz Št. Vida pri Stičini.

Šolske zadeve v kranjskem deželnem zboru. Dne 3. maja so se razpravljale v deželnem zboru razne peticije učiteljskih društev. Deželni zbor je na predlog finančnega odseka (poročevalec Višnikar) odklonil prošnjo „Zaveze“ za izpremembo zakonitih določil glede vstanovljenja in vzdrževanja meščanskih šol in prošnjo „Ljubljanskega učiteljskega društva“ za vstanovitev deške in dekliške meščanske šole v Ljubljani z ozirom na deželne finančne razmere. Istotako deželni zbor ni ugodil prošnji občin krškega okraja, da bi dežela meščansko šolo v Krškem prevzela v svojo oskrb.

Finančni odsek je dalje poročal o prošnji *Jubilejn. podpornega in hranilnega društva učiteljic* za nagrado pouka v ženskih ročnih delih, za zboljšanje plač v prvih dveh plačilnih razredih in za vstanovitev dekliških meščanskih šol. Poročevalec Višnikar je dejal, da so glede prve točke opravičene sklepati poklicane šolske oblasti, ne pa deželni zbor, glede druge točke ne kaže spreminjati pred

dvema letoma sklenjenega zakona. Prošnja je bila odklonjena.

Slov. učiteljsko društvo je izročilo peticijo za odpravo nedostatkov v pravnih razmerah kranjskega učiteljstva. Poročevalec posl. Višnikar.

Lansko leto je deželni zbor sklenil, naj dež. knjigovodstvo preračuni finančne posledice za slučaj, da se peticiji „Slov. učit. dr. v Ljubljani“ za zboljšanje gmotnih razmer v celoti ali deloma ugodi. To se je zgodilo. Ko bi se vsemu učiteljstvu dovolile petletnice po 200 K in akt. dóklade po 200 K, znašali bi troški 320.400 K. Ako se prištejejo še stanarine, znašali bi vsi troški 1,152.120 kron.

Prošnja je bila odklonjena.

Prošnje: Slov. in ljubljanskega učiteljskega društva, društva učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico in učit. društva za postojnski okraj gledé zvišanja stanarine, starostnih doklad, znižanja službenih let, izpremembe pokojninskega zakona itd. učiteljev v Kranju in Tržiču, da bi se jim določila enaka stanarina kakor učiteljem v Ljubljani, in učiteljic v Novem mestu, Kočevju, Kranju in

Tržiču za enako stanarino kot v Ljubljani in začasnih učiteljev in učiteljic v Ljubljani za isto stanarino, kakeršno imajo definitivni učitelji, se odkloni, ker tolike obremenitve dežela v sedanjem položaju po poročilu dež. odbora in fin. odseka sedaj ne zmore. Poročevalec gosp. Višnikar je omenjal, da je neupravičena zahteva po aktivitetnih v pokojnino vštevnih dokladah. Prosto stanovanje in aktivitetne doklade ne gre dó skup in tudi oni, ki je v pokoju, ne more uživati aktivitetnih doklad. Tretjina dež. potrebščine pade na ljudsko šolstvo.

Vsprejeti pa so bili gledé zgoraj omejenih točk predlogi: 1. Poročilo dež. odbora se jemlje na znanje. 2. Dež. odboru se nalaga, da uvaža vprašanje, kako in v koliki meri bi se mogle učiteljstvu zvišati petletnice in podeliti stanarine, da se preveč ne obremeni deželni zaklad. 3. Da se z utemeljeno prošnjo obrne do c. kr. vlade, da dovoli deželi primeren prispevek, oziroma odstopi deželi del državnih dohodkov v delno pokritje vedno rastoče potrebščine pri normalno-šolskem zakladu.

Listnica uredništva:

G. Pavletov: Spisi takega značaja sodijo v kak leposloven list ali v listek „Slovenčev“. Mi prinašamo samo članke, ki se tičejo šolstva in učiteljstva ali pa so sicer pedagoškega zadržaja. — G. B. J. N. iz Gorice. Vaš spis je bil preobširen, da bi ga mogli priobčiti v celoti. Zato smo dokaj črtali. Brez zamere!

Stalna učiteljica na štirirazredni dekliški šoli drugega plačilnega razreda na Štajerskem

želi menjati službo s koleginjo na šoli iste plačilne vrste, — če bi tudi bila ista šola mešana. — Ponudbe na uredništvo tega lista.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.